

У разову спеціалізовану вчену раду
Інституту держави і права
імені В.М.Корецького НАН України

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію

Д'яченко Тетяни Геннадіївни

«Договір банківського вкладу у цивільному праві України»,

поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 - право
за спеціальністю 081 - право.

Необхідність детального теоретичного аналізу такого виду цивільно-правового договору як договір банківського вкладу існувала завжди. Дисертаційне дослідження Д'яченко Тетяни Геннадіївни присвячено теоретичним та практичним питанням, які пов'язані з особливостями договору банківського вкладу, правова цінність якого орієнтована на побудову ідеальної моделі відносин між банком та споживачем його послуг для задоволення його соціально-економічних потреб, що на сьогодні є дійсно *актуальним*.

Незважаючи на те, що правові приписи щодо регулювання відносин, які виникають при укладенні та виконанні договору банківського вкладу неодноразово аналізувались дослідниками, що підтверджується дисертанткою (стор. 5-6 дисертації), але швидкоплинність сучасної ринкової економіки зумовлює необхідність удосконалення як з точки зору повноти охоплення суспільних зв'язків, які підпадають під сферу договору банківського вкладу, так й кваліфікаційних правових характеристик вищезазначеного договору. Судові

органи продовжують знаходити недоліки в застосуванні норм, які регулюють відносини, що ґрунтуються на договорі банківського вкладу. Тому подальше дослідження правового регулювання цього виду суспільних відносин має не тільки теоретичне, а й практичне значення з точки зору захисту прав споживачів.

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації є достатньо аргументованими. Структура дисертації Т. Г. Д'яченко побудована на підставі мети та завдань, які були сформульовані у вступі. Основний зміст роботи викладено в трьох розділах, які налічують дев'ять підрозділів. Новизна наукових положень дисертаційного дослідження Т. Г. Д'яченко полягає в тому, що воно є комплексним дослідженням, в якому здійснюється наукова розробка більш точних орієнтирів для визначення відносин, які підпадають під правове регулювання договору банківського вкладу.

У першому розділі дисертації «Договір банківського вкладу у цивільному праві України» Т. Г. Д'яченко аналізує еволюцію такого правового явища як договір банківського вкладу позики крізь призму різних історичних періодів та документів й позицій науковців. Авторка висвітлює співвідношення договору банківського вкладу з договором позики, договором зберігання та договором банківського рахунку. У другому розділі «Договір банківського вкладу як юридичний факт та документ» авторка розглядає договір банківського вкладу крізь призму доктрини юридичних фактів та виокремлює характерні риси форми вищезазначеного договору. У третьому розділі «Договір банківського вкладу як правовідношення» Т. Г. Д'яченко розглядає правовий статус сторін договору банківського вкладу, його предмет та які умови формують зміст вищезазначеного договору.

Наприкінці дисертації наводяться висновки, які кореспондуються із задачами, сформульованими у вступі, що свідчить про досягнення автором поставленої мети. Висновки є достатньо повними та аргументованими.

Положення та висновки дисертації Т. Г. Д'яченко сформовані на аналізі великої кількості джерел як теоретичних, так й нормативно-правових й певної судової практики. Список джерел є досить великим та налічує 381 найменування, в тому числі й іноземними мовами. Аналіз такого різноманіття джерел позитивно вплинув на наповнення дисертації Т. Г. Д'яченко та дозволив авторці ґрунтовно підійти до вирішення сформульованих у вступі завдань.

Заслуговує на підтримку позиція авторки, що «кредитна спілка не є банком, а депозитні рахунки, які остання відкриває своїм членам, є не банківськими рахунками (зокрема, вкладними (депозитними), а є рахунками бухгалтерського обліку кредитної спілки, внески (вклади) членів кредитної спілки не є банківським вкладом у розумінні статті 1058 ЦК України та статті 2 Закону України «Про банки і банківську діяльність», а договір про залучення внеску (вкладу) члена кредитної спілки на депозитний рахунок є поіменованим договором, який не є тотожним договору банківського вкладу.» (стор. 13, 183, 196 дисертації).

Оригінальним є трактування предмету договору банківського вкладу: «під предметом договору банківського вкладу, який є реальним договором, слід розуміти конкретні дії банку з видачі суми вкладу вкладникові, та виплати процентів на неї, або доходу в іншій формі, якщо це передбачено договором.» (стор. 89 дисертації)

На підставі всього викладеного, можна стверджувати, що дисертація Т. Г. Д'яченко є завершеним дослідженням, яке містить своєрідне рішення актуальної наукової та практичної проблеми з використанням джерельної бази. Положення та висновки дисертації мають практичне та теоретичне значення та можуть бути використані для підготовки лекційних курсів та у законотворчості.

Основні результати дисертації Т. Г. Д'яченко оприлюднені в чотирьох статтях (три з яких розміщені в наукових фахових виданнях України, в яких можуть публікуватись результати дисертаційних робіт на здобуття наукових

ступенів доктора наук, кандидата наук та ступеня доктора філософії, а одна - в іноземному виданні), результати проведеного дослідження презентувались на трьох конференціях. Публікації відповідають темі дисертаційного дослідження.

Разом з тим окремі положення дисертаційної роботи Т. Г. Д'яченко є дискусійними або потребують додаткового обґрунтування:

1. Не зовсім виправданим вбачається назва Розділу 1 «Договір банківського вкладу в цивільному праві України», яка фактично дублює назву дисертаційного дослідження, що наводить на думку, що все дослідження фактично звузилось до одного розділу.

2. Потребує ґрунтовної аргументації необхідність та доцільність однакової назви «Зміст договору банківського вкладу» для підрозділів 2.1 та 3.3, оскільки це наводить на думку про дублювання викладеного матеріалу та нелогічність його компіляції.

3. Потребує додаткової аргументації що саме з точки зору теорії та практики дисертантка вкладає в поняття «ощадна справа» на сучасному етапі правового регулювання.

4. Небезспірним є твердження дисертантки про те, що «застосування у договорі банківського вкладу негативної процентної ставки є неможливим з огляду на імперативну оплатність цього договору. Зокрема, це зумовлено тим, що негативна процентна ставка, яка набрала в останні роки поширення у депозитних операціях банків у країнах ЄС, є формою доходу банку, а не вкладника, тим більше, що на відміну від економічно-розвинутих країн в Україні на цей час для її застосування немає економічних передумов.» Відсутність економічних передумов не може свідчити про неможливість застосування з точки зору права. Крім того враховуючи Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої

сторони, Україна зобов'язалась привести законодавство та практики у відповідність до норм та положень ЄС, то було б також доцільно робити пропозиції з урахуванням саме цього.

5. Потребують додаткової аргументації пропозиції дисертантки щодо внесення змін до параграфу 3 глави 71, параграфу 1 глави 72 ЦК України та статті 1 Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» положень щодо спільного банківського рахунку та сімейного банківського рахунку, оскільки частково положення є дублюючими та можна стверджувати, що сімейний банківський рахунок є підвидом спільного банківського рахунку.

6. Зовсім небезспірною є пропозиція щодо доповнення статтею 48.1 «Вкладні (депозитні) операції» Закону України «Про банки і банківську діяльність», а саме п. 3 «Банк зобов'язаний мати структурний підрозділ/підрозділи, функціями якого є залучення вкладів (депозитів)» (стор. 53, 236 дисертації). Оскільки статтею 6 Закону України «Про банки і банківську діяльність» визначено, що банки в Україні створюються у формі акціонерного товариства або кооперативного банку. Законодавство про акціонерні товариства застосовується до банків з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом. Тобто саме Закон України «Про акціонерні товариства» й регулює питання структурних підрозділів. Те ж саме стосується й кооперативних банків.

7. Потребує уточнення пропозиція доповнити параграф 3 глави 71 ЦК України статтею 1065.1 «Особливості договору банківського вкладу у банківських металах» в частині п.4 «Якщо договором не встановлений розмір процентів, банк зобов'язаний виплачувати проценти у розмірі облікової ціни банківських металів, встановленої Національним банком України», тому що не зрозуміло з якої кількості тройських унцій, за які встановлюється облікова ціна, повинен визначатися розмір та станом на яку дату/період повинна враховуватися облікова ціна банківських металів.

8. Не зовсім виваженим в де чому вважається в умовах сьогодення підхід авторки до підбору джерел.

Представлена на відгук дисертація Д'яченко Тетяни Геннадіївни за темою «Договір банківського вкладу у цивільному праві України» є завершеною працею, в якій отримані нові обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують проблему, яка має наукове і практичне значення для розвитку науки цивільного права.

Дисертаційне дослідження Д'яченко Тетяни Геннадіївни за темою «Договір банківського вкладу у цивільному праві України» відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, а авторці за результатами публічного захисту може бути присуджено науковий ступінь доктора філософії з галузі знань 08 - «Право» зі спеціальності 081 - «Право».

Офіційний опонент,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри інформаційного, господарського та

адміністративного права Національного технічного університету України «Київського політехнічного інституту «імені Ігоря Сікорського»

С. А. Подоляк